

Невмержицька Ольга,
o.nevmerzhytska@kubg.edu.ua
викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
(м. Київ, Україна)

РОЛЬ РАНЬОГО ЛОГОПЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Сучасна освітня практика в Україні акцентує увагу на створенні умов для якісної інклюзивної освіти, яка забезпечує рівні можливості кожній дитині. Однією з важливих передумов успішної інклюзії є своєчасне виявлення та попередження важких мовленнєвих порушень. Тому саме раннє логопедичне втручання, що спрямоване на підтримку мовленнєвого та комунікативного розвитку дітей із особливими освітніми потребами, є важливим етапом системи раннього втручання.

Важливість цієї проблеми висвітлюють багато сучасних науковців. Ващук Т.С. [1 с.42] наголошує про важливість логопедичного супроводу дітей з ДЦП, як важливою складовою раннього втручання. Лопатинська Н.А. [4] акцентує свою увагу на технології раннього втручання, як ефективного способу надання міждисциплінарної допомоги дітям з порушенням у розвитку. Рібцун Ю. [6] відмічає, що своєчасне виявлення, корекція та пропедевтика мовленнєвих порушень – важлива умова успішного психофізіологічного, психосоціального та когнітивного розвитку дітей, починаючи від народження.

Раннє логопедичне втручання ґрунтується на принципах сімейно-центрованого підходу, міждисциплінарної співпраці та доказової практики. Його головна мета – не лише виявлення та подолання мовленнєвих порушень, а й формування основ для когнітивного, емоційного та соціального розвитку дитини.

Завдяки своєчасній логопедичній допомозі створюються умови для:

- формування базових комунікативних умінь;
- розвитку навичок соціальної взаємодії;
- підготовки до сприймання та засвоєння навчального матеріалу;
- попередження вторинних ускладнень у поведінковій та емоційній сферах

На сьогоднішній день одним з пріоритетних завдань спеціальної освіти є створення умов для пропедевтики мовленнєвих порушень, раннього виявлення, корекції та компенсації вторинних відхилень в розвитку немовлят та дітей раннього віку. Вік від народження до 3-х років, який прийнято називати «раннім віком», має особливе значення в житті дитини, оскільки є сенситивним, критичним періодом для стрімкого психічного та фізичного розвитку, коли відбувається становлення дитини як особистості.

У логопедичній корекції особливостей мовленнєвого розвитку дітей з психофізичними порушеннями, наслідками ПЄП, дитячому аутизмі при ранньому втручанні можемо виділити основні етапи:

1. *Рання діагностика та оцінка.* Логопедична робота полягає у виявленні та оцінці рівнів розвитку мовлення, комунікативних навичок дітей.

2. *Індивідуалізований підхід.* У побудові програми логопедичної корекції при ранньому втручанні необхідно враховувати індивідуальні особливості та можливості дітей.

3. *Розвиток навичок спілкування.* Логопедична корекція полягає у встановленні контакту дитини з оточуючим світом.

4. *Включення батьків.* Батьки відіграють важливу роль у логопедичній корекції дітей при ранньому втручанні. Їм можуть надаватися консультації, методичні рекомендації та навчальні відео курси стосовно проведення логопедичної корекції в домашніх умовах.

5. *Співпраця з іншими спеціалістами.* Робота логопеда повинна бути частиною більшої команди фахівців, яка включає психологів, терапевтів та інших спеціалістів.

6. *Постійна оцінка і коригування програми.* Логопедична програма корекції при ранньому втручанні повинна регулярно оцінюватися та адаптуватися.

Практика підтверджує, що ефективність інклюзивної освіти значною мірою залежить від тісної співпраці логопеда з родиною, педагогами та психологами. Міждисциплінарний підхід дозволяє врахувати всі аспекти розвитку дитини, створюючи цілісну систему підтримки.

Але аналізуючи джерела, ми можемо окреслити, що в Україні система попередження важких мовленнєвих порушень та раннього логопедичного втручання не достатньо сформована. Так Король А. [2с. 276] акцентує увагу на проблемах у сфері пропедевтики мовленнєвих порушень:

1. Недостатнє охоплення раннім скринінгом.

2. Обмежена доступність фахівців.

3. Недостатня координація між відомствами.

4. Низький рівень обізнаності населення.

5. Необхідність розробки та впровадження стандартизованих пропедевтичних програм.

У зв'язку з цим виникає гостра необхідність створення нових моделей, пошуку нових форм і технологій профілактичної (пропедевтичної), корекційно-медико-педагогічної та реабілітаційної роботи з дітьми раннього віку, які мають відхилення в розвитку, у тому числі й порушення мовлення.

Ми рахуємо, що особливу роль раннє логопедичне втручання відіграє у формуванні готовності дитини до інклюзивного навчального середовища. Діти, які отримують логопедичну допомогу з раннього віку, мають вищий рівень адаптивності, легше взаємодіють з однолітками та педагогами, демонструють кращі результати у навчання. Тому можна стверджувати, що раннє логопедичне втручання виступає ключовим чинником формування готовності дитини до інклюзивної освіти. Воно забезпечує розвиток комунікативної та соціальної компетентності, зменшує освітні бар'єри та сприяє повноцінній інтеграції дітей у колектив. Подальший розвиток системи раннього логопедичного втручання вимагає узгоджених дій на рівні освіти, медицини та соціальної підтримки.

Список використаних джерел

1. Ващук Т. С. Логопедичний супровід дітей з дитячим церебральним паралічем – обов’язкова складова програми раннього втручання // *Науковий часопис. Корекційна педагогіка*. – 2022. – Вип. 38. – С. 42–49.
2. Король А. Пропедевтика мовленнєвих порушень в системі логопедичної допомоги // *Актуальні питання гуманітарних наук*. – 2025. – Вип. 86, т. 2. – С. 278–283.
3. Кукуруза Г.В. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім’ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія. Харків: Точка, 2013. 244 с
4. Лопатинська Н. А. Технологія абілітації і реабілітації порушень мовлення дітей раннього віку у системі раннього втручання // *The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society : conference proceedings / Baltic International Academy*. – 2022. – С. 357–360.
5. Рання логопедична корекція: навч.-метод. посіб./ МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Каф. спец. та інклюзивної освіти; уклад. Л. А. Черніченко. Умань: Візаві, 2020. 150 с.
6. Рібцун Ю. Мовленнєві порушення: реагуємо вчасно // *Палітра педагога*. – 2015. – № 5 (91). – С. 7–9.